ACORD
ÎN DOMENIUL SECURITĂŢII SOCIALE
ÎNTRE
REPUBLICA PORTUGHEZĂ ŞI
REPUBLICA MOLDOVA

Republica Portugheză şi Republica Moldova, denumite în continuare „State contractante”;

Dorind să dezvolte relaţiile dintre cele două state în domeniul securităţii sociale;

Consfinţind principiile egalităţii de tratament şi determinării legislaţiei aplicabile în vederea garantării cetăţenilor drepturilor dobîndite şi a drepturilor în curs de dobîndire;

Au convenit asupra următoarelor:

PARTEA I

Dispoziţii generale

Articolul 1

Definiţii

1. În scopul aplicării prezentului Acord:

a) „ Teritoriu” desemnează:

   i) Pentru Republica Portugheză, teritoriul de pe continentul european şi Arhipelagul Azore şi Madera;

   ii) Pentru Republica Moldova, teritoriu în limitele hotarelor existente în care se aplică legislaţia sa;

b) „Cetăţean” desemnează persoana considerată ca atare în conformitate cu legislaţia Statelor contractante;

c) „Refugiat” are semnificaţia care i se atribuie în Articolul 1 al Convenţiei privind la statutul refugiaţilor, semnată la Geneva, la 28 iulie 1951 şi în Articolul 1, alineatul 2 al Protocolului adiţional privind statutul refugiaţilor, semnat la New York la 31 ianuarie 1967;

d) „Apatrid” are semnificaţia care i se atribuie în Articolul 1 al Convenţiei referitoare la statutul apatrizilor, semnată la New York, la 28 septembrie 1954;

e) „Lucrător” desemnează un lucrător, asupra căruia se extind schemele de securitate socială prevăzute la Articolul 4 al prezentului Acord;

f) „Membru de familie” desemnează orice persoană definită sau recunoscută ca membru al gospodăriei de legislaţia în conformitate cu care sunt acordate prestaţiile;

   i) Totuşi, dacă legislaţia dată consideră membru de familie doar persoana care locuieşte în gospodăria lucrătorului, în scopul aplicării prezentului Acord, această condiţie este considerată a fi îndeplinită, dacă acea persoană locuieşte în mare parte din contul lucrătorului.

g) „Urmaş” desemnează orice persoană definită ca atare de legislaţia conform căreia sunt acordate prestaţiile;

h) „Domiciliu” desemnează locul de şedere obişnuită a persoanei;

i) „Reşedinţă” desemnează locul de şedere temporară;

j) „Legislaţie” desemnează legile şi actele normative în vigoare privind domeniile sau sistemele prevăzute la Articolul 4 al prezentului Acord;

l) „Autoritate competentă” desemnează, pentru fiecare Stat contractant, membrul sau membrii guvernului responsabili pentru domeniile prevăzute la Articolul 4 al prezentului Acord, pe întreg teritoriu al Statului în cauză sau pe o parte din acesta;

m) „Instituţie competentă” desemnează:

i) Instituţia în care persoana interesată este asigurată la momentul solicitării prestaţiilor; sau

ii) Instituţia din partea căreia persoana interesată este sau ar fi îndreptăţită la prestaţii, dacă are domiciliul pe teritoriul Statului contractant unde este situată instituţia; sau

iii) Instituţia desemnată de autoritatea competentă a Statului contractant corespunzător;

n) „Instituţia de la locul de domiciliu” desemnează instituţia competentă pentru acordarea prestaţiilor la locul de domiciliu al persoanei interesate în conformitate cu legislaţia aplicabilă sau, în cazul în care nu există o astfel de instituţie, instituţia desemnată de autoritatea competentă a Statului contractant corespunzător;

o) „Instituţia de la locul de reşedinţă” desemnează instituţia competentă pentru acordarea prestaţiilor, la locul de reşedinţă a persoanei interesate în conformitate cu legislaţia aplicabilă sau, în cazul în care nu există o astfel de instituţie, instituţia desemnată de autoritatea competentă a Statului contractant corespunzător;

p) „Statul competent” desemnează Statul contractant în care se află instituţia competentă;

q) „Perioade de asigurare” desemnează perioadele contributive sau perioadele de angajare sau activitate independentă, definite sau recunoscute ca perioade de asigurare de legislaţia în conformitate cu care ele au fost realizate, precum şi perioadele asimilate, în măsura în care sunt considerate de această legislaţie echivalente perioadelor de asigurare;

r) „Prestaţii” şi „pensii” desemnează orice prestaţie, inclusiv toate elementele ce reies din aceasta, precum şi majorările, reevaluările prestaţiilor sau prestaţii suplimentare şi plăţi forfetare achitate care le substituie;

s) „Ajutor de deces” desemnează orice prestaţie sau plată unică în caz de deces al lucrătorului, cu excepţia sumelor forfetare prevăzute la litera r).

2. Ceilalţi termeni şi expresii utilizate în prezentul Acord au semnificaţia atribuită lor de legislaţia aplicabilă.

Articolul 2

Domeniul personal de aplicare

Prezentul Acord se va aplica lucrătorilor care sunt sau au fost supuşi legislaţiei prevăzute la articolul 4 şi care sunt cetăţeni ai unui Stat contractant, apatrizilor sau refugiaţilor domiciliaţi pe teritoriul unui Stat contractant, precum şi membrilor familiilor lor şi urmaşilor lor.

Articolul 3

Egalitatea de tratament

Dacă prezentul Acord nu prevede altfel, lucrătorii menţionaţi în Articolul 2 precum şi membrii familiilor lor şi urmaşii lor, care au domiciliul pe teritoriul unui Stat contractant, vor beneficia de prestaţii şi vor avea obligaţii prevăzute de legislaţia respectivă în aceleaşi condiţii ca şi cetăţenii acestui Stat.

Articolul 4

Domeniul material de aplicare

1. Prezentul Acord se aplică:

a) Pentru Portugalia:

i) Sistemului de securitate socială, legislaţiei referitoare la schemele de securitate socială aplicabile majorităţii angajaţilor şi lucrătorilor independenţi, cît şi schemelor de afiliere benevolă ale sistemului de asigurări referitoare la prestaţiile acordate în caz de boală, maternitate, paternitate, adopţie, boală profesională, şomaj, invaliditate, bătrîneţe şi deces;

ii) Legislaţiei referitoare la schema de compensare a prejudiciilor cauzate de accidentele de muncă.

b) Pentru Republica Moldova, legislaţiei de asigurări sociale privind:

i) indemnizaţii pentru incapacitate temporară de muncă şi de maternitate;

ii) pensii pentru limită de vîrstă;

iii) pensii de invaliditate cauzată de boli obişnuite;

iv) pensii şi indemnizaţii de invaliditate cauzată de accidente de muncă sau boli profesionale;

v) pensii de urmaş;

vi) ajutorul de şomaj;

vii) indemnizaţia la naşterea şi îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani;

viii) ajutorul de deces.

2. Prezentul Acord se va aplica, de asemenea, legislaţiei care modifică schemele legale indicate în alineatul 1.

3. Prezentul Acord nu se aplică:

a) Asistenţei sociale;

b) Schemelor speciale pentru funcţionarii publici şi persoanelor tratate ca atare, dacă Articolul 9 alineatul 7 nu prevede altfel.

Articolul 5

Admiterea la asigurarea benevolă

1. Pentru admiterea la asigurarea benevolă, în conformitate cu legislaţia unui Stat contractant, perioadele de asigurare realizate conform legislaţiei celuilalt Stat contractant, sunt luate în considerare, dacă este necesar, în măsură în care acestea nu se suprapun.

2. Prevederile alineatului 1 se aplică doar persoanei care nu poate beneficia de asigurarea obligatorie în conformitate cu legislaţia pe care o aplică fiecare Stat contractant.

Articolul 6

Renunţarea la clauzele de domiciliu

1. Prestaţiile în bani în caz de boală, maternitate, paternitate şi adopţie, invaliditate, bătrîneţe sau deces, accidente de muncă sau boli profesionale şi ajutorul de deces, dobîndite în

conformitate cu legislaţia unui Stat contractant, vor fi achitate direct persoanei interesate, chiar dacă aceasta domiciliază pe teritoriul celuilalt Stat.

2. Prestaţiile menţionate în alineatul 1 nu vor fi micşorate, suspendate sau sistate pe motiv că persoana interesată are domiciliul pe teritoriul celuilalt Stat.

3. Prestaţiile prevăzute de legislaţia unui Stat contractant vor fi achitate cetăţenilor celuilalt Stat contractant care domiciliază pe teritoriul unui stat terţ în aceleaşi condiţii ca şi cum ar fi cetăţenii primului Stat contractant care domiciliază pe teritoriul statului terţ.

Articolul 7

Evitarea cumulului de prestaţii

1. Prezentul Acord nu poate să confere sau să menţină, în conformitate cu legislaţia Statelor contractante, dreptul de a beneficia de mai multe prestaţii care să acopere acelaşi risc, acordate pentru aceiaşi perioadă de asigurare obligatorie.

2. Alineatul 1 nu se aplică prestaţiilor acordate în conformitate cu dispoziţiile Articolelor 15 şi 16 ale prezentului Acord.

3. Dispoziţiile legislaţiei celor două State contractante care reglementează micşorarea, suspendarea sau sistarea prestaţilor în cazurile de suprapunere cu alte prestaţii de securitate socială sau alte venituri, inclusiv acela rezultat din activitatea profesională, pot fi invocate beneficiarului chiar şi în cazul prestaţiilor obţinute în conformitate cu legislaţia celuilalt Stat contractant sau al venitului obţinut pe teritoriul acestui din urmă Stat.

4. Dacă din prevederile alineatului 3 rezultă o micşorare, suspendare sau sistare simultană a prestaţiilor conform legislaţiei Statelor contractante, atunci micşorarea, suspendarea sau sistarea fiecărei prestaţii nu poate depăşi o jumătate din suma corespunzătoare cu cea care ar trebui să fie micşorată, suspendată sau sistată.

PARTEA a II-a

Legislaţia aplicabilă

Articolul 8

Reguli generale

Dacă Articolele 9 şi 10 nu prevăd altfel, persoanele cuprinse de prezentul Acord, vor fi supuse exclusiv legislaţiei Statului contractant pe teritoriul căruia îşi desfăşoară activitatea, chiar dacă domiciliază pe teritoriul celuilalt Stat sau dacă angajatorul lor are domiciliul sau oficiul întreprinderii în care activează este înregistrat în acest din urmă Stat.

Articolul 9

Reguli speciale

1. Un lucrător care este angajat pe teritoriul unui Stat contractant de către o întreprindere la care el în mod normal este ataşat şi care este detaşat de această întreprindere pe teritoriul celuilalt Stat contractant pentru a exercita o anumită activitate pentru această întreprindere, va fi supus în continuare legislaţiei primului Stat contractant, cu condiţia ca durata previzibilă a acestei activităţi să nu depăşească 24 luni, perioadă care, în mod excepţional, poate fi extinsă pentru o perioadă egală cu acordul prealabil al autorităţii competente a celuilalt Stat contractant, şi ca persoana să nu fie detaşată în locul altei persoane, a cărei perioadă de detaşare este finisată.

2. Prevederile alineatului 1 se vor aplica de asemenea lucrătorilor care îşi desfăşoară activitatea în mod obişnuit în calitate de lucrători independenţi pe teritoriul unui Stat contractant şi care desfăşoară aceeaşi activitate pe teritoriul celuilalt Stat pe o perioadă egală de timp.

3. Personalul unei companii aeriene care îşi desfăşoară activitatea pe teritoriul celor două State va fi supus legislaţiei Statului contractant pe teritoriul căruia îşi are oficiul înregistrat al companiei.

4. Echipajul navei aeriene care zboară sub pavilionul unui Stat contractant este supusă legislaţiei acestui Stat. Totuşi, dacă nava zboară sub pavilionul unui Stat terţ, aceşti angajaţi vor fi supuşi legislaţiei Statului contractant pe al cărui teritoriu îşi are oficiul înregistrat al companiei.

5. Lucrătorii angajaţi pentru prestarea serviciilor de încărcare, descărcare, realizarea lucrărilor de reparare sau efectuarea serviciului de pază la un port vor fi supuşi legislaţiei Statului contractant pe teritoriul căruia este situat portul.

6. Dacă acordurile de cooperare corespunzătoare nu prevăd altfel, persoanele detaşate de către un Stat contractant pe teritoriul celuilalt Stat în misiuni oficiale de cooperare sunt supuse în continuare legislaţiei Statului trimiţător.

7. Funcţionarii publici şi persoanele care îşi desfăşoară activitatea în întreprinderi publice, autorităţi locale sau alte instituţii publice a unui Stat contractant, trimişi pe teritoriul celuilalt Stat contractant pentru a-şi desfăşura activitatea, precum şi membrii familiilor lor sunt supuşi în continuare legislaţiei Statului contractant în care sunt angajaţi, după caz.

Articolul 10

Dispoziţii speciale aplicabile personalului misiunilor diplomatice şi oficiilor consulare

1. Dacă alineatele 2, 3 şi 4 nu prevăd altfel, pentru membrii misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare şi membrii familiilor lor se vor aplica dispoziţiile relevante ale Convenţiei de la Viena din 18 aprilie 1961 cu privire la relaţiile diplomatice şi ale Convenţiei de la Viena din 24 aprilie 1963 cu privire la relaţiile consulare.

2. Personalul tehnic şi administrativ, precum şi personalul auxiliar al misiunilor diplomatice şi oficiilor consulare, care sunt angajaţi în calitate de funcţionari publici în Statul acreditant, sunt supuşi în continuare legislaţiei acestui Stat.

3. Membrii personalului de serviciu al misiunilor diplomatice şi oficiilor consulare ale Statelor contractante angajaţi pe plan local, precum şi personalul de serviciu aflat în serviciul particular al membrilor acestor misiuni sau oficii pot opta să fie supuşi legislaţiei Statului în care sunt angajaţi sau legislaţiei celuilalt Stat contractant, cu condiţia ca aceştia să fie cetăţenii primului Stat.

4. Opţiunea poate fi exercitată în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentului Acord sau, după caz, de la data angajării pe teritoriul Statului contractant în care este desfăşurată această activitate.

Articolul 11
Excepţii

Autorităţile competente ale celor două State contractant sau organele desemnate de acestea pot conveni excepţii de la dispoziţiile Articolelor 8, 9 şi 10, în interesul unor lucrători sau unor categorii de lucrători, la cererea lor sau a angajatorilor lor.

PARTEA a III-a

Dispoziţii speciale referitoare la diferitele categorii de prestaţii

CAPITOLUL I

Boală şi maternitate, paternitate şi adopţie

Secţiunea I

Reguli generale

Articolul 12

Totalizarea perioadelor de asigurare

În cazul în care un lucrător a fost supus succesiv sau alternativ legislaţiei celor două State contractante, perioadele de asigurare realizate conform legislaţiei fiecărui Stat contractant vor fi luate în considerare, dacă este necesar, de către celălalt Stat, pentru dobîndirea, menţinerea sau redobîndirea dreptului la prestaţii prevăzute în acest capitol ca şi cum ar fi perioade realizate conform legislaţiei sale, în măsura în care acestea nu se suprapun.

Secţiunea II
Prestaţii în bani

Articolul 13
Domiciliul într-un Stat contractant, altul decît cel competent

Un lucrător care are domiciliul pe teritoriul Statului contractant, altul decît cel competent, şi care corespunde condiţiilor stabilite de legislaţia Statului competent, luînd în consideraţie, dacă este necesar, prevederile Articolului 12, va beneficia de prestaţii acordate de către Statul competent în Statul în care are domiciliul.

Articolul 14
Cumulul dreptului la prestaţii în bani

În cazul în care un angajat este îndreptăţit la prestaţii în bani în caz de boală sau maternitate, paternitate şi adopţie, conform legislaţiei Statelor contractante, la aplicarea prezentului capitol, se aplică legislaţia Statului contractant în care a survenit cazul respectiv.

CAPITOLUL II

Invaliditate, bătrîneţe şi deces

Secţiunea I

Pensii de invaliditate, bătrîneţe şi de urmaş

Articolul 15

Totalizarea perioadelor de asigurare

1. În cazul în care un lucrător a fost supus succesiv sau alternativ legislaţiei celor două State contractante, perioadele de asigurare realizate conform legislaţiei fiecărui Stat contractant vor fi luate în considerare, dacă este necesar, de către celălalt Stat, pentru dobîndirea, menţinerea sau redobîndirea dreptului la prestaţii prevăzute în acest capitol ca şi cum ar fi perioade realizate conform legislaţiei sale, în măsura în care acestea nu se suprapun.

2. Dacă legislaţia unui Stat contractant condiţionează acordarea anumitor prestaţii de realizarea anumitor perioade de asigurare realizate într-o activitate supusă unui regim special de asigurări sociale, perioadele realizate pe teritoriul celuilalt Stat contractant vor fi luate în considerare doar dacă au fost realizate în baza unui regim corespunzător sau, în lipsa acestuia, în aceeaşi activitate.

3. În cazul în care, fiind luate în consideraţie perioadele realizate conform alineatului 2, persoana interesată nu satisface condiţiile necesare pentru a beneficia de aceste prestaţii, acele perioade vor fi luate în considerare pentru acordarea prestaţiilor conform regimului general.

4. În scopurile alineatului 1, vor fi luate în considerare perioadele de asigurare realizate conform legislaţiei unui Stat contractant, altul decît cel menţionat în Articolul 4, cu condiţia că acestea au fost considerate perioade de asigurare în conformitate cu una dintre legislaţiile prevăzute de prezentul Acord.

5. În cazul în care, la luarea în considerare a perioadelor de asigurare totalizate, realizate conform legislaţiei Statelor contractante, în modul stabilit de prezentul Articol, nu este dobîndit dreptul la prestaţie, vor fi luate în calcul perioadele de asigurare realizate conform legislaţiei Statului terţ, cu care ambele State contractante au semnat un acord în domeniul securităţii sociale care prevede totalizarea perioadelor.

Articolul 16

Calcularea şi acordarea prestaţiilor

1. Instituţia competentă a fiecărui Stat contractant determină, conform legislaţiei pe care o aplică, dacă persoana interesată întruneşte condiţiile pentru a beneficia de dreptul la prestaţii, ţinînd cont, dacă este cazul, de dispoziţiile Articolului 15.
2. Dacă persoana interesată întruneşte condiţiile menţionate în alineatul 1, instituţia competentă calculează cuantumul prestaţiei exclusiv şi nemijlocit în baza perioadelor de asigurare realizate conform legislaţiei pe care o aplică.
3. Dacă perioada totală de asigurare realizată conform legislaţiei unui Stat contractant este mai mică de un an şi dacă, ţinînd cont numai de această perioadă, nici un drept nu este obţinut în baza acestei legislaţii, instituţia competentă a acestui Stat contractant nu este obligată să acorde prestaţii pentru perioada menţionată.

4. Dacă alineatul 3 nu prevede altfel, perioadele de asigurare menţionate sunt luate în considerare de instituţia celuilalt Stat contractant, ca şi cum aceste perioade ar fi fost realizate conform legislaţiei pe care o aplică.
5. Dacă cuantumul total al prestaţiilor care urmează a fi plătit de către instituţiile competente ale Statelor contractante este mai mic de suma minimă stabilită de legislaţia Statului contractant pe teritoriul căruia persoana interesată are domiciliul, această persoană este îndreptăţită de către instituţia competentă a acestui Stat la compensarea diferenţei pînă la acea sumă minimă, pentru perioada în care persoana domiciliază pe acest teritoriu.

Secţiunea II

Ajutor de deces

Articolul 17

Totalizarea perioadelor de asigurare şi acordarea ajutorului de deces

1. În cazul în care o persoană decedată a fost supusă succesiv sau alternativ legislaţiei Statelor contractante, perioadele de asigurare realizate conform legislaţiei unui Stat contractant sunt luate în considerare de către celălalt Stat contractant, dacă este necesar, pentru dobîndirea, menţinerea sau redobîndirea dreptului la ajutorul de deces, ca şi cum ar fi perioade realizate în baza legislaţiei sale, în măsura în care acestea nu se suprapun.
2. În cazul în care legislaţia unui Stat contractant condiţionează acordarea ajutorului de deces de survenirea decesului pe teritoriul său, această condiţie este considerată a fi îndeplinită dacă decesul a survenit pe teritoriul celuilalt Stat contractant sau pe teritoriul Statului terţ cu care ambele State contractante au semnat acordul în domeniul securităţii sociale, conform dispoziţiilor mai favorabile ale legislaţiei aplicabile.

CAPITOL III

Şomaj

Articolul 18

Totalizarea perioadelor de asigurare şi acordarea prestaţiilor

1. Un lucrător care se mută de pe teritoriul unui Stat contractant pe teritoriul celuilalt Stat contractant, pe durata şederii pe teritoriul celui din urmă Stat şi după ce a desfăşurat o anumită activitate în acel Stat, este îndreptăţit la prestaţia de şomaj în conformitate cu legislaţia acestui Stat contractant, la întrunirea condiţiilor necesare, ţinînd cont, dacă este necesar, de perioadele de asigurare realizate conform legislaţiei primului Stat contractant, în măsura în care nu se suprapun.

2. Instituţia competentă a Statului contractant care acordă prestaţii de şomaj în conformitate cu alineatul 1, ia în considerare numai salariul relevant conform legislaţiei pe care o aplică, realizat de persoana interesată pe parcursul ultimei sale angajări pe teritoriul acestui Stat.

CAPITOL IV

Accidente de muncă şi boli profesionale

Articolul 19

Domiciliul în Statul, altul decît cel competent

Prevederile Articolului 13 se aplică şi lucrătorului care este victima unui accident de muncă sau a unei boli profesionale şi care are domiciliul pe teritoriul Statului contractant, altul decît cel competent.

Articolul 20

Tratamentul egal al cazurilor produse pe teritoriul Statului, altul decît cel competent

1. În cazul cînd, pentru a evalua gradul de incapacitate în caz de accidente de muncă sau boli profesionale, legislaţia unui Stat contractant ia în considerare accidentele de muncă şi bolile profesionale survenite anterior, accidentele de muncă şi bolile profesionale survenite în conformitate cu legislaţia celuilalt Stat contractant vor fi luate în considerare ca şi cum s-ar fi produs în conformitate cu legislaţia primului Stat contractant.
2. În cazul în care legislaţia unui Stat contractant condiţionează acordarea prestaţiilor în caz de boală profesională de o primă diagnosticare a bolii respective pe teritoriul acestui Stat contractant, această condiţie se consideră a fi îndeplinită dacă prima diagnosticare a bolii a fost realizată pe teritoriul celuilalt Stat contractant.
3. În situaţia în care legislaţia unui Stat contractant condiţionează acordarea prestaţiilor în caz de boală profesională de exercitarea pe o perioadă de timp determinată a unei activităţi susceptibile a fi cauza bolii, sunt luate în considerare şi perioadele în care a fost desfăşurată o astfel de activitate pe teritoriul celuilalt Stat contractant.

Articolul 21

Prestaţii în bani în caz de boală profesională în cazul cînd persoana interesată a fost expusă aceluiaşi risc în ambele State contractante

În cazul în care lucrătorul a contractat o boală profesională a desfăşurat o activitate susceptibilă a fi cauza acestei boli pe teritoriul ambelor State contractante, conform legislaţiilor respective, prestaţiile vor fi acordate numai în condiţiile legislaţiei Statului contractant în care a fost realizată activitatea pentru ultima dată, cu respectarea condiţiilor acestei legislaţii, luînd în considerare, dacă este necesar, dispoziţiile Articolul 20 al prezentului Acord.

Articolul 22

Agravarea unei boli profesionale

În caz de agravare a unei boli profesionale pentru care au fost acordate prestaţii în conformitate cu legislaţia unui Stat contractant lucrătorului care domiciliază pe teritoriul celuilalt Stat contractant, se aplică următoarele prevederi:

a) în cazul în care lucrătorul nu a desfăşurat pe teritoriul Statului contractant în care domiciliază o activitate susceptibilă să provoace sau să agraveze boala în cauză, instituţia competentă a primului Stat contractant va suporta cheltuielile în corespundere cu agravarea bolii, conform legislaţiei pe care o aplică;

b) în cazul în care lucrătorul a desfăşurat pe teritoriul Statului contractant în care domiciliază o activitate susceptibilă să provoace sau să agraveze boala în cauză,

instituţia competentă a primului Stat contractant va suporta cheltuielile prestaţiilor asumate anterior, iar instituţia competentă a celui din urmă Stat contractant va suporta cheltuielile în corespundere cu agravarea bolii.

PARTEA a IV-a

Dispoziţii diverse

Articolul 23

Cooperarea între autorităţile şi instituţiile competente

1. Autorităţile competente ale celor două State contractante:
   a) vor conveni aranjamentele administrative necesare pentru implementarea prezentului Acord;
   b) se vor informa reciproc asupra măsurilor întreprinse în scopul implementării prezentului Acord;
   c) se vor informa reciproc asupra modificărilor introduse în legislaţia respectivă susceptibilă să afecteze implementarea prezentului Acord;
   d) vor desemna organele de legătură respective şi vor stabili sarcinile lor.
2. În scopul aplicării prezentului Acord, autorităţile competente şi instituţiile competente ale Statelor contractante îşi vor acorda reciproc asistenţă tehnică şi administrativă necesară.
3. În scopul acordării prestaţiilor datorate numai de un Stat contractant cetăţenilor unui Stat terţ în conformitate cu alte instrumente internaţionale care obligă acest Stat, celălalt Stat contractant de asemenea va acorda asistenţă tehnică şi administrativă, prin furnizarea informaţiei necesare referitoare la aderarea la sistem şi la datele privind asigurarea persoanelor interesate care sunt sau au fost supuse legislaţiei sale, în conformitate cu dispoziţiile care urmează a fi stabilite în aranjamentul administrativ menţionat în alineatul, 1 litera a).
4. În scopul aplicării prezentului Acord, autorităţile sau instituţiile competente ale Statelor contractante pot comunica direct între ele, cît şi cu persoanele interesate sau reprezentanţii acestora.
5. În scopul aplicării prezentului Acord, autorităţile competente sau instituţiile competente ale Statelor contractante vor comunica între ele în limba engleză.

Articolul 24

Protecţia datelor personale

1. Comunicarea datelor personale între autorităţile sau instituţiile competente ale Statelor contractante, în conformitate cu dispoziţiile prezentului Acord sau aranjamentelor administrative menţionate în Articolul 23, alineatul 1, litera a), va fi supusă legislaţiei cu privire la protecţia datelor a Statului contractant care le transmite.
2. Comunicarea, păstrarea, modificarea şi distrugerea datelor de către autorităţile competente sau instituţiile competente ale Statului contractant care le recepţionează va fi supusă legislaţiei cu privire la protecţia datelor a acestui Stat contractant.
3. Dacă alineatele 1 şi 2 nu prevăd altfel, cooperarea între autorităţile şi instituţiile competente ale Statelor contractante de asemenea va fi supusă regulilor în vigoare în

concordanţă cu dreptul internaţional şi datele personale vor fi comunicate în mod adecvat, pertinent şi în limitele necesare pentru scopul respectiv.

Articolul 25

Scutiri sau reduceri de taxe şi scutirea de legalizare

1. Orice scutire sau reducere de taxe de timbru, notariale sau de înregistrare, prevăzute de legislaţia unui Stat contractant, pentru certificatele sau documentele care urmează a fi prezentate în aplicarea legislaţiei acestui Stat contractant, se aplică certificatelor sau documentelor similare care urmează a fi prezentate în aplicarea legislaţiei celuilalt Stat contractant sau în scopul aplicării prezentului Acord.
2. Toate documentele şi certificatele care urmează a fi prezentate în aplicarea prezentului Acord sunt scutite de legalizare de către autorităţile diplomatice sau consulare ale Statelor contractante.

Articolul 26

Introducerea unei cereri, declaraţii sau interpelări

1. Orice cerere, declaraţie sau interpelare care conform legislaţiei unui Stat contractant trebuie introdusă într-un termen stabilit, la o autoritate, instituţie sau instanţă judecătorească a acestui Stat contractant este admisă dacă este introdusă în acelaşi termen, la o autoritate, instituţie sau instanţă judecătorească corespunzătoare a celuilalt Stat contractant.
2. În cazurile menţionate în alineatul 1, autoritatea, instituţia sau instanţa judecătorească care primeşte cererea, declaraţia sau interpelarea o va expedia fără întîrziere autorităţii, instituţiei competente sau instanţei judecătoreşti a primului Stat contractant.

Articolul 27

Transferul sumelor datorate în aplicarea prezentului Acord

1. Instituţiile unui Stat contractant, responsabile pentru plata prestaţiilor în bani în conformitate cu prezentul Acord nemijlocit beneficiarilor pe teritoriul celuilalt Stat contractant, vor achita datoriile sale în moneda legală a primului Stat contractant.
2. Sumele datorate instituţiilor situate pe teritoriul unui Stat contractant vor fi achitate în moneda legală a primului Stat contractant.

Articolul 28

Drepturile instituţiilor responsabile de prestaţii faţă de părţile terţe responsabile

În cazul în care o persoană beneficiază de prestaţii conform legislaţiei unui Stat contractant în cazul prejudiciului survenit în rezultatul unor evenimente ce au avut loc pe teritoriul celuilalt Stat contractant, toate drepturile instituţiei responsabile de acordarea beneficiilor faţă de partea terţă responsabilă de acordarea compensaţiei pentru prejudiciu se vor supune următoarelor reguli:

a) În cazul în care instituţia responsabilă pentru acordarea prestaţiilor, conform legislaţiei pe care o aplică, subrogă beneficiarul în exercitarea drepturilor sale contra terţului, această subrogare va fi recunoscută de către Statele contractante;

b) În cazul în care instituţia responsabilă pentru acordarea prestaţiilor are un drept direct faţă de terţ, Statele contractante vor recunoaşte acest drept.

Articolul 29

Recuperarea plăţilor în avans

1. În cazul în care instituţia unui Stat contractant a efectuat o plată în avans a prestaţiei către un beneficiar, această instituţie poate să ceară, dacă este necesar, instituţiei competente a celuilalt Stat contractant să reţină suma plătită în plus din prestaţiile datorate beneficiarului respectiv.
2. Această din urmă instituţie va reţine suma, în condiţiile şi în limitele stabilite de legislaţia pe care o aplică, şi va transfera suma astfel reţinută instituţiei creditoare.

Articolul 30

Recuperarea plăţilor excedentare

1. În cazul în care, în aplicarea Părţii III, Capitolul II, instituţia competentă a unui Stat contractant a plătit unui beneficiar o sumă în exces decît cea cuvenită, această instituţie poate, în condiţiile şi în limitele prevăzute de legislaţia pe care o aplică, să ceară instituţiei celuilalt Stat contractant să reţină suma plătită în exces din plăţile datorate beneficiarului de către instituţie.
2. Această din urmă instituţie va reţine suma, în condiţiile şi în limitele prevăzute de legislaţia pe care o aplică, ca şi cum plata excedentară a fost efectuată de aceasta, şi va transfera suma astfel reţinută instituţiei creditoare.

Articolul 31

Colectarea contribuţiilor şi plăţilor excedentare

1. Colectarea contribuţiilor datorate unei instituţii a unui Stat contractant şi sumele plătite în exces, în cazul în care prevederile Articolului 30 nu se aplică, va fi efectuată pe teritoriul celuilalt Stat contractant în conformitate cu procedurile şi garanţiile de creditare şi privilegiile aplicabile la colectarea contribuţiilor datorate instituţiei corespunzătoare a celui din urmă Stat contractant şi a sumelor plătite în exces de către o instituţie a aceluiaşi Stat contractant.
2. Procedurile de implementare a prezentului Acord pot fi stabilite în aranjamentul administrativ.

Articolul 32

Implementarea în timp

Prezentul Acord nu oferă nici un drept la prestaţie pentru o perioadă anterioară intrării sale în vigoare, cu excepţia următoarelor cazuri:

a) O perioadă de asigurare realizată conform legislaţiei unui Stat contractant înainte de intrarea în vigoare a prezentului Acord, va fi luată în considerare în vederea determinării dreptului la prestaţii în conformitate cu dispoziţiile prezentului Acord;

b) Dacă prezentul Articol nu prevede altfel, o prestaţie este datorată conform prezentului Acord chiar dacă se referă la un caz care a avut loc înainte de data intrării sale în vigoare;

c) Orice prestaţie care nu a fost acordată sau care a fost suspendată din motive de naţionalitate sau domiciliu al persoanei interesate, la solicitare, va fi acordată sau preluată începînd cu data intrării în vigoare a prezentului Acord;

d) Prevederile legislaţiei Statelor contractante cu privire la pierderea şi limitarea drepturilor nu pot fi invocate contra persoanei interesate, referitor la drepturile care derivă din

aplicarea literei c), dacă cererea este introdusă în decurs de doi ani de la data intrării în vigoare a prezentului Acord;

e) Dacă cererea menţionată la litera d) este introdusă după expirarea acestei perioade, dreptul la prestaţii, care nu a fost pierdut sau limitat în timp, va fi dobîndit de la data introducerii cererii, cu excepţia cazului cînd se aplică prevederile mai favorabile a legislaţiei aplicabile de cele două State contractante.

PARTEA a V-a

Dispoziţii finale

Articolul 33

Soluţionarea diferendelor

1. Eventualele diferende care pot să apară în ceea ce priveşte interpretarea sau aplicarea prezentului Acord vor fi soluţionate prin negocieri pe cale diplomatică.
2. În cazul în care diferendele nu pot fi soluţionate conform alineatului (1) în decurs de şase luni, acestea vor fi transmise tribunalului arbitral, a cărui componenţă şi reguli de procedură vor fi aprobate de către Statele contractante prin acord mutual.
3. Decizia tribunalului arbitral este obligatorie şi definitivă.

Articolul 34

Intrarea în vigoare

Prezentul Acord va intra în vigoare în prima zi a celei de-a doua luni după data primirii ultimei notificări scrise, pe cale diplomatică, care informează despre finisarea procedurilor legale interne, necesare în acest scop, în Statele contractante.

Articolul 35

Durata şi denunţarea

1. Prezentul Acord va rămîne în vigoare pe o perioadă de un an şi va fi în mod tacit reînnoit în fiecare an pentru perioade egale.
2. Oricare Stat contractant poate denunţa prezentul Acord, pe cale diplomatică, printr-o notificare scrisă privind denunţarea, cu cel puţin şase luni înainte de terminarea anului calendaristic respectiv. În acest caz, Acordul îşi încetează valabilitatea la expirarea anului calendaristic respectiv.
3. În cazul denunţării prezentului Acord, drepturile dobîndite şi cele în curs de dobîndire sunt menţinute potrivit dispoziţiilor sale.

Articolul 36

Înregistrarea

Statul contractant pe teritoriul căruia este semnat prezentul Acord va prezenta pentru înregistrare la Secretariatul Naţiunilor Unite, conform Articolului 102 al Cartei Naţiunilor Unite şi totodată va notifica celălalt Stat contractant despre încheierea acestei proceduri şi îl va informa despre numărul de înregistrare.

DREPT CONFIRMARE A CELOR EXPUSE, subsemnaţii, avînd deplinele puteri, au semnat prezentul Acord.

ÎNTOCMIT în două exemplare la ..... la .....2009, în limbile portugheză, moldovenească şi engleză, toate textele fiind egal autentice. În cazul apariţiei unor divergenţe la interpretare, textul în limba engleză va prevala.

PENTRU	PENTRU
REPUBLICA PORTUGHEZĂ	REPUBLICA MOLDOVA
José António Fonseca Vieira da Silva,	**Galina BALMOŞ**,
Ministrul Muncii şi Solidarităţii Sociale	Ministrul Protecţiei Sociale, Familiei şi Copilului